

Хоцяновська У.П.

студент;

Шушкова Ю.В.

*кандидат економічних наук, доцент,
Львівський національний університет
імені Івана Франка*

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВАДЖЕННЯ ДЕПОЗИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Депозитна діяльність як напрям фінансової діяльності вітчизняних банків має своє правове підґрунтя. На сьогодні можна вести мову про ризиковий характер депозитної діяльності, що визначається високим рівнем ризику, який вона несе для споживачів банківських послуг. Це, у свою чергу, диктує необхідність її державного регулювання. При цьому саме нормативно-правовими актами регламентуються можливості, права та обов'язки банківських установ в процесі проведення ними депозитної діяльності.

Основу вітчизняного правового регулювання банківських відносин становлять Конституція України (статті 86, 93, 100, 106) [6], Господарський Кодекс України [5], Закони України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. [1] та «Про Національний банк України» від 20.05.1999 р. [2].

Державне регулювання ринку банківських депозитів, розробка внутрішньобанківських положень та інструкцій здійснюється на основі Законів України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000р. № 2121-III [1] та «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 23.02.2012 № 4452-VI [4].

Так, згідно із ЗУ «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», Фонд гарантування вкладів фізичних осіб – установа, що виконує спеціальні функції у сфері гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків з ринку і ліквідації банків [4].

Даний Фонд було створено на виконання Указу Президента України № 996/98 від 10 вересня 1998 року. При цьому, початковий розмір відшкодувань становив 500 грн. Функціонування цієї інституції було врегульовано Законом України «Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб» [3].

З 21 вересня 2012 року функціонування системи гарантування вкладів фізичних осіб та діяльність Фонду гарантування вкладів фізичних осіб регулюється Законом України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб». Цим же Законом було підвищено розмір відшкодувань клієнтам до 200000 грн.

Водночас, важливою складовою правового і державного регулювання депозитної діяльності, є акти НБУ. Національний банк видає нормативно-правові акти з питань, віднесених до його повноважень, які є обов'язковими для органів державної влади і органів місцевого самоврядування, банків,

підприємств, організацій та установ незалежно від форм власності, а також для фізичних осіб.

Нормативно-правові акти НБУ видаються у формі постанов Правління Національного банку, а також інструкцій, положень, правил, що затверджуються постановами Правління Національного банку. Вони не можуть суперечити законам України та іншим законодавчим актам України і не мають зворотної сили, крім випадків, коли вони згідно з законом пом'якшують або скасовують відповідальність. Серед таких, що регламентують депозитну діяльність банківських установ, є:

- Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами, затвердженого постановою Національного банку України від 03.12.2003 № 516 [8];
- Постанова «Про державний реєстр фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів» від 22.12.1994 № 320/94-ВР [9];
- Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах, затвердженої постановою Національного банку України від 12.11.2003 № 492 [7];
- Інструкції з бухгалтерського обліку кредитних і вкладних (депозитних) операцій та формування і використання резервів під кредитні ризики в банках України, затвердженої постановою Національного банку України від 15.09.2004 № 435 [10].

Отже, банківські установи як учасники економічних відносин у своїй діяльності повинні підпорядковуватись Конституції України, Господарському Кодексу України, Законам України, а також нормам, постановам та інструкціям, котрі приймає Національний Банк України.

Окрім чітких послідовностей в провадженні діяльності, всі ці нормативно-правові акти покликані захистити обидві сторони банківських відносин – споживачів банківських послуг, а також самі банківські установи.

З моменту набуття Україною статусу країни з ринковою економікою, законодавчі органи прагнуть покращити і спростити для розуміння законодавство стосовно депозитної діяльності банків. Таким чином, за останні роки значно скоротилась кількість правових актів, які регулюють дії банківських установ стосовно залучення коштів клієнтів. Це дозволяє не лише покращити роботу самих банків, а й підвищити розуміння вкладниками їх прав та обов'язків.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про Банки і банківську діяльність» № 2121-III, від 07.12.2000 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
2. Закон України «Про Національний Банк України» № 679-XIV від 20.05.1999 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.
3. Закон України «Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб» № 2740-III втратив чинність 20 вересня 2001 року / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2740-14>.
4. Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» № 4452-VI від 23.02.2012 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/4452-17>.

5. Господарський Кодекс України. Закон України «Господарський кодекс України» № 436-IV від 16.01.2003 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15.

6. Конституція України. Закон України «Про внесення змін до Конституції України» № 1401-19 від 30.09.2016 р. Від 28.06.1996 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

7. Положення Національного Банку України «Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах» № 492 від 12.11.2003.

8. Положення Національного Банку України «Про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами» № 516 від 03.12.2003.

9. Постанова Національного Банку України «Про державний реєстр фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів» № 320/94-ВР від 22.12.1994.

10. Постанова Національного Банку України «Інструкції з бухгалтерського обліку кредитних і вкладних (депозитних) операцій та формування і використання резервів під кредитні ризики в банках України» № 435 від 15.09.2004.